

PROBLEMATIKA OCHRANY VELKÝCH ŠELEM V BESKYDECH VE VZTAHU K CHOVU HOSPODÁŘSKÝCH ZVÍŘAT

BARTOŠOVÁ, D.

Správa CHKO Beskydy, Nádražní 36, 756 61 Rožnov pod Radhoštěm, tel.: 571 654 293, e-mail: bartosovadana@schkocr.cz, ČR

CHKO Beskydy je dosud stále jediným územím v České republice, kde se současně trvale vyskytují všechny tři druhy velkých šelem – rys ostrovid (*Lynx lynx*), medvěd hnědý (*Ursus arctos*) a vlk (*Canis lupus*). Tito predátoři se vrátili zpět sami, nikdo je zde nevysazoval, vyskytují se zcela přirozeně díky návaznosti Beskyd na slovenská pohoří s trvalým výskytem těchto druhů.

CHKO Beskydy spolu s javornickou částí CHKO Kysuce (celkem 1500 km²) skýtá velkým šelmám dobré životní podmínky. Správa CHKO Beskydy eviduje výskyt velkých šelem na území CHKO od roku 1973. V současné době žije v oblasti Beskyd, Vsetínských vrchů a Javorníků 15-20 rysů, kolem 10 vlků (2-3 menší smečky) a minimálně 5 medvědů.

Především vlci, někdy medvědi a výjimečně rysové v oblasti Beskyd napadají hospodářská zvířata pasoucí se horských pastvinách. Medvědi občas působí škody také na včelstvech a včelařském zařízení. Komplexní údaje o dobytku usmrceném šelmami jsou na Správě CHKO Beskydy k dispozici od roku 2000, t.j. od platnosti zákona č. 115/2000 Sb. o náhradě škod způsobených vybranými druhy zvláště chráněných živočichů.

Škody na hospodářském zvířectvu jsou ve většině případů způsobené nedostatečným zabezpečením hospodářských zvířat. Vlci od roku 2000 každoročně usmrtili několik desítek ovcí, ojediněle zabíjeli i kozy a výjimečně napadli novorozená telata. Obvykle útočili na ovce, které byly ponechané v noci bez dozoru na pastvinách u lesa oplocených klasickými pastevními ohradami. V porovnání k počtu ovcí chovaných v oblasti Beskyd (kolem 4000 kusů) sice nejsou škody způsobené šelmami velké, ale pro jednotlivé drobné chovatele jsou velmi citelné. Správa CHKO Beskydy se jim snažila pomáhat - bezodkladně prováděla šetření ke zjištění původce škod a zpracovávala podklady nezbytné pro vyřizování náhrady škody, poskytovala chovatelům odborné pokyny k ochraně ovcí, případně zprostředkovala koupi pasteveckých psů. Do spolupráce s farmáři se zapojily i nevládní organizace – ČSOP Valašské Meziříčí, které zapůjčovalo poškozeným speciální síťové elektrické ohradníky, a vlčí hlídky Hnutí DUHA (monitoring šelem). Významným počinem byla spolupráce chovatelů hospodářských zvířat a pracovníků Správy CHKO Beskydy v pilotním projektu „Vlk“ realizovaného v období 2002-2003 v rámci projektu IUCN „Partnerství pro přírodu“.

Je potěšující, že někteří chovatelé se již naučili s vlky žít díky tomu, že si pořídili pastevecké psy, které chovají tradičním způsobem, tj. od malička společně s ovce. Psi nejsou uvázaní a vědí, že jejich místo je v ohradách u stáda. Majitelé těchto psů neměli dosud žádné škody a jejich dobytek hlídáný psy se pase bez obav i na vzdálených horských pastvinách. Tito chovatelé oceňují pohodu hospodářských zvířat sřežených při pastvě psy, zatímco chovatelé, kteří utrpěli škody na ovcích pasoucích se bez dozoru, shodně zaznamenávali šok a nervozitu u ovcí, jež přežily vlčí útok.

Velké šelmy jsou v České republice celoročně chráněné podle zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny. Rys ostrovid je zařazen mezi silně ohrožené druhy, medvěd hnědý a vlk mezi kriticky ohrožené druhy živočichů. Celé území CHKO Beskydy bylo navrženo a v roce 2004 vládou ČR jako evropsky významná lokalita pro velké šelmy v rámci soustavy NATURA 2000.

Poskytování náhrad škod chovatelům hospodářských zvířat a pochopení chovatelů pro návrat velkých pasteveckých psů patří k nezbytným předpokladům účinné ochrany velkých šelem, které jsou ozdobou horské přírody a její nedílnou součástí.